

Jiří Kratochvíl

PŘEHLED INFORMAČNĚ-VZDĚLÁVACÍCH AKTIVIT KNIHOVNY UNIVERZITNÍHO KAMPUSU MU V ROCE 2010

Zajímavosti z oboru

Abstrakt:

Knihovna univerzitního kampusu (KUK) Masarykovy univerzity (MU) od svého vzniku poskytuje informačně-vzdělávací služby (IV) vyučujícím a studentům působícím v Univerzitním kampusu Bohunice. V roce 2010 knihovna vyučovala pro lékařskou fakultu tři předměty IV pro více než 300 studentů bakalářských, magisterských a doktorských programů. Kromě výuky poskytuje knihovna i jednorázová školení, v nichž seznamuje vyučující a studenty lékařské a přírodovědecké (chemie) fakulty a fakulty sportovních studií s možnostmi vyhledávání, získávání a vyhodnocování odborných informací a s problematikou publikační a citační etiky. Knihovna se aktivně podílí na vytváření elektronických výukových materiálů, které zpřístupňuje na svém webu. Své zkušenosti z informačního vzdělávání průběžně zveřejňuje na odborných konferencích a seminářích. V rámci mezinárodních mobilních programů získává knihovna informace o zkušenostech s IV v zahraničních knihovnách (Cádiz, Cardiff, Karlstad).

Klíčová slova: *Knihovna univerzitního kampusu MU, informační gramotnost, informační vzdělávání, e-learning, výukové materiály*

Abstract:

Since its opening the Masaryk University Campus Library (MUCL) offers information literacy (IL) education services to teachers and students at the University Campus Bohunice. In 2010 there have run three IL courses at MUCL for more than 300 students in bachelor's, master's and doctoral programmes at the Faculty of Medicine. The library also gives single lectures on searching and evaluation of scientific information and publication and citation ethics. In addition the library creates electronic education materials that are accessible on the MUCL website. MUCL presents its experience of IL education on special conferences and seminars and get experiences of other libraries in this field using international mobility programmes (Cádiz, Cardiff, Karlstad).

Keywords: *Masaryk University Campus Library, information literacy, e-learning, tutorials*

1 Úvodní informace

Zvyšování informační gramotnosti uživatelů Knihovny univerzitního kampusu MU (KUK) patří mezi jednu z jejích základních služeb a zaměstnanci ji poskytují nejen od vzniku KUK v roce 2007, ale již od doby svého předchozího působení v Ústřední knihovně Lékařské fakulty MU (LF MU) a Ústřední knihovně Přírodovědecké fakulty (ÚK PřF). V oblasti informačního vzdělávání realizuje KUK řadu aktivit, od výuky předmětů s kreditovou hodnotou na LF MU přes jednorázová školení pro uživatele KUK, včetně lékařů z brněnských fakultních nemocnic, po operativní spolupráci s dalšími pracovišti MU.¹ V souvislosti se spuštěním kurzů informační výchovy formou e-learningu během podzimu 2008² se KUK aktivně zapojila do přípravy elektronických výukových materiálů, které zpočátku realizovala především ve spolupráci se Servisním střediskem MU, aby je od léta 2009 začala vytvářet vlastními silami.

2 Přehled výukových kurzů a vzdělávacích akcí

V níže uvedených tabulkách přinášíme přehled informačně-vzdělávacích aktivit KUK v roce 2010 (údaje jsou platné k 31. 10. 2010).

Název předmětu	Popis předmětu	Počet studentů (zaregistrovaní/zapsaní/úspěšní)	
		jaro 2010	podzim 2010
DSVIz01 Ziskávání vědeckých informací	bloková výuka pro doktordandy LF MU (5 kreditů)	83/70/63	81/70/-
VSIV021 Informační výchova	celosemestrální e-learningový kurz pro studenty bakalářských a magisterských programů (2 kredity)	35/35/21	106/99/-
VSIL021 Information literacy	celosemestrální e-learningový kurz vyučovaný v angličtině pro zahraniční studenty LF MU (1 kredit)	14/14/9	60/55/-

Tab. 1 Výuka předmětů s kreditovým hodnocením na LF MU

1 V minulosti zaměstnanci KUK realizovali školení EIZ (elektronické informační zdroje) nebo kancelářského softwaru pro Geografický ústav PřF MU a v rámci Kurzů informačního vzdělávání Ústřední knihovny FF MU.

2 Ve spolupráci s ÚK PřF, s níž KUK vedla do jara 2009 kurz Informační výchova pro studenty PřF (2 kredity).

Název aktivity	Popis	Počet akcí	Počet účastníků
Školení EIZ	Prezentace EIZ pro zaměstnance LF z nemocničních klinik	2	12
Kurzy KUK ³	Tematické semináře (jednotlivé EIZ, publikační a citační etika, scientometrie aj.) pro uživatele KUK	19	154
Individuální školení	Konzultace v oblasti EIZ pro jednotlivé zaměstnance LF/PřF(chemie)/FSpS	3	14
Seminář EIZ	Prezentace EIZ pro uživatele KUK ve spolupráci se zástupci distributora EIZ	3	23
Elektronická podpora vzdělávání: Best practice pedagogů LF MU	Seminář s diskusním panelem realizovaný ve spolupráci s Institutem biostatistiky a analýz LF MU.	1	60
Jinonické pondělky	Přednáška pro studenty ÚISK Praha o e-learningovém kurzu Informační výchova	1	34
Infoplekce	Jednorázové lekce seznamující uživatele KUK s orientací v knihovně a jejími službami	27	235
Prvákoviny	Jednorázové lekce seznamující studenty prvních ročníků LF, PřF (chemie) s orientací v knihovně a jejími službami	12 (z toho 6 v angličtině pro zahr. studenty)	237 (z toho 72 zahr. studentů)
CELKEM		68	769

Tab. 2 Tematická jednorázová školení pro uživatele KUK (stav k 1. 10. 2010)

3 Sdílení zkušeností

Vzhledem k různorodosti a četnosti informačně-vzdělávacích aktivit získali zaměstnanci KUK určité penzum zkušeností, které průběžně sdělují na odborných akcích jako např. Inforum 2009⁴, IVIG 2009⁵ nebo Mefanet 2009⁶. V této oblasti KUK uspořádala v červnu 2010 ve spolupráci s Institutem biostatistiky a analýz

3 Kurzy jsou plánovány i v podzimním semestru, kdy je vypsáno 18 lekcí, na které se přihlásilo 222 zájemců (stav k 4. 10. 2010).

4 Viz <http://www.inforum.cz/archiv/inforum2009/sbornik/22/>.

5 Prezentace viz http://www.ivig.cz/prezentace/Prezentace_Kratochvil.pdf.

6 Viz http://www.mefanet.cz/res/file/mefanet2009/prispevky/kratochvil_full.pdf.

MU vlastní seminář Elektronická podpora vzdělávání: Best practice pedagogů LF MU⁷, v němž byla formou prezentací a diskusního panelu prezentována podpora e-learningových aktivit vyučujících LF MU.⁸ V říjnu 2010 prezentovali zkušenosti s klasickou i on-line výukou pro lékařské knihovníky na semináři Klubu lékařských knihoven.⁹

4 Tvorba a sdílení výukových materiálů

KUK průběžně vytváří elektronické výukové materiály, které jsou primárně určeny pro vyučované předměty, ale zároveň jsou využívány i jako doplňková podpora pro ostatní uživatele KUK, kteří se nemohou zúčastnit konkrétních vzdělávacích akcí. V roce 2010 vytvořila KUK více jak 15 výukových tutoriálů v české i anglické mutaci, které uživatele seznamují např. se základy rešeršní strategie, novými scientometrickými indikátory SNIP a SJR či elektronickými zdroji typu Thieme books, Karger journals aj. KUK zároveň pokračuje ve spolupráci se Servisním střediskem MU¹⁰ na přípravě technicky složitějších výukových pomůcek, jakými jsou v roce 2009 vydaná elektronická publikace Průvodce elektronickými databázemi LF a PŘF¹¹ a v září 2010 publikovaná elektronická kniha Metodika tvorby bibliografických citací seznamující čtenáře s nejčastěji užívanými citačními styly a základy publikační a citační etiky.¹² Zájemci o zkušenosti KUK z přípravy výukových materiálů mohou tyto materiály vyhledat ve výše odkazovaných textech z jednotlivých seminářů a konferencí nebo v textech které vytvoření některé z pomůcek přímo popisují.¹³

Ti, kteří by se s výukovými materiály KUK chtěli seznámit, je naleznou v příslušných sekcích na webu KUK¹⁴, kde je veřejnost může využít pro svou okamžitou studijní potřebu v souladu s autorským zákonem.

---

7 Více o semináři viz strana 14 bulletinu MefanetIN - <http://www.mefanet.cz/res/file/mefanetin/mefanetin08-2010-optim.pdf>.

8 Zastoupení KUK viz strany 22-28 v souboru <http://www.mefanet.cz/res/file/reporty/brozura-best-practice.pdf>.

9 Program semináře viz <http://www.nlk.cz/sluzby/vzdelavani/vzdelavaci-akce/2010/program-seminare-c-5>, zde by měly být posléze zveřejněny prezentace účastníků.

10 O středisku viz <http://is.muni.cz/elportal/zakazky/stredisko.pl>.

11 Publikace je zpřístupněna na adrese <http://is.muni.cz/elportal/?id=818403>, kde naleznete i statistiky přístupů.

12 Publikace je zpřístupněna na adrese <http://is.muni.cz/elportal/?id=895998>, kde je rovněž statistika jejího užívání.

13 Viz <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus91/kratochvil.htm>.

14 Viz <http://www.ukb.muni.cz/kuk>.

5 Získávání zkušeností

V oblasti informační gramotnosti získávají zaměstnanci KUK zkušenosti z českých a zahraničních odborných periodik a monografií nebo formou pracovních stáží. Níže uvádíme přehled pracovních stáží se základními poznatky z tamější situace v oblasti informačního vzdělávání.

- Zář 2009 – Universidad de Cádiz, Španělsko – Knihovníci realizují jedno-
rázové tematické lekce, případně se účastní výuky akademických pracovní-
ků. Ze strany jednotlivých fakult je podpora knihoven v těchto aktivitách
rozdílná, kdy např. na filozofické fakultě panuje spíše konzervativní pohled
na úlohu knihovníka, zatímco přírodovědné a technické obory dávají své
knihovně větší volnost.
- Únor 2010 – Cardiff University, Velká Británie – Tamější knihovníci shrnuli
své znalosti a zkušenosti ve vlastní příručce.¹⁵ V každé z fakultních knihoven
se alespoň částí úvazku věnuje jeden z knihovníků informačně-vzdělávacím
aktivitám. Přičemž jsou tyto aktivity koordinovány několika zaměstnanci
věnujícími se uvedené činnosti na plný úvazek (Cathie Jackson, Nigel Mor-
gan). Z účasti na výukové lekci vedené Nigelem Morganem, z prezentací
výukových aktivit a metod jednotlivých knihovníků v Cardiffu, jako i ze sou-
kromých rozhovorů s Cathie Jacksonovou a Nigelem Morganem vyplývají
základní zjištění: 1) klasická kontaktní výuka je preferována před e-
learningem, neboť upřednostňuje kontakt se studentem; elektronické mate-
riály jsou využívány jako vhodný způsob zpřístupnění doplňkových materiá-
lů, 2) po obsahové i metodické stránce kurzů je kladen důraz na osvojení
praktických dovedností pro konkrétní užití v praxi, 3) knihovny jsou v infor-
mačně-vzdělávacích aktivitách univerzitou plně podporovány (možnost uží-
vat učebny, popř. mít i vlastní výukové prostory, včlenění prezentací kni-
hovníků do odborných předmětů akademických pracovníků, kteří od stu-
dentů požadují absolvování informačně-vzdělávacích kurzů jako tzv. „basic
academic skills“).
- Zář 2010 – Karlstads Universitet, Švédsko – Zde vedou knihovníci tři kurzy
(pro doktorandy, pro učitele a pro studenty bakalářských/magisterských
studijních programů). V kurzech kladou důraz na osvojení praktických
dovedností při vyhledávání v databázích a citování, v rámci něhož doporu-
čují tamní licencovaný manažer RefWorks. Do kurzů se mohou studenti za-
psat kdykoliv v semestru, neboť jednotlivé lekce se průběžně opakují.

---

15 Příručka je dostupná na adrese <http://www.cardiff.ac.uk/insrv/educationandtraining/infolit/hilt/>, přičemž je-
den z autorů, Nigel Morgan, uvedl, že publikaci lze volně překládat v souladu s uvedenou licencí Creative
Commons. V současnosti již existuje např. překlad do finštiny.

Knihovna je v těchto aktivitách univerzitou podporována, v rámci knihovny působí multimediální středisko zajišťující podporu pro výuku zdejších vyučujících (záznam a střih audiovizuálních dokumentů, užívání e-learningového systému Its learning, Adobe Connect Pro aj.). Knihovna má vlastní multimediální učebnu pro potřeby své výuky.

6 Závěrem plány do budoucna

KUK plánuje pokračovat v uvedených aktivitách. Jednotlivé výukové materiály budou průběžně aktualizovány a pro potřeby výuky doktorandů LF je připravován pracovní sešit. KUK průběžně pracuje na revidovaném vydání elektronické publikace o databázích (ve spolupráci s ÚK PřF) a přípravě obdobné publikace v angličtině, která bude vymezena na multioborové a lékařské zdroje a případně další témata pro zahraniční studenty. Pro výuku doktorandů se KUK pokusí ve spolupráci s LF vydat v roce 2011 pracovní skripta, která by však mohla být použitelná i pro nelékařské obory na MU, případně i mimo MU.